

HUGO ZE SV. VIKTORA

Hugo ze sv. Viktora, De tribus diebus – O třech dnech, přel. L. Karfíková, Oikúmené, Praha 1997, 183 stran, cena neudána.

Vydala Oikúmené jako první svazek Knihovny středověké tradice. Přeložila, úvodní studii napsala a poznámkami opatřila Lenka Karfíková. Praha 1997, 183 stran. Cena neudána.

Dr. L. Karfíková, odbornice na patristiku a středověkou teologii, nás v poslední době podarovala už několika velmi zdařilými pracemi z patristiky i scholastiky i edicemi významných děl těchto období. Tentokrát nám předkládá pečlivou bilingvu (latinsky a česky) Hugonova spisu *De tribus diebus*, který – jak editorka poznamenává – býval chápán jako první středověké dílo věnované estetice. Jeho autor, zemřelý 1141, byl jedním z hlavních představitelů „renesance XII. stol.“ a působil jako učitel ve svatoviktorském opatství augustiniánů kanovníků u Paříže. Tíhl k mystice a spojoval augustinovské dědictví s myšlením Dionysia Areopagity.

Za titulním listem knihy najde čtenář hned dvoustránkový přehledný obsah a po něm důkladnou studii – rozbor Hugonova díla z pera překladatelky a editorky Dr. Karfíkové. Zabírá strany 7–50. Je velmi bohatě dokumentován odkazy na literaturu; tak např. hned první strana má 3 řádky textu a 29 řádek (petitem) odkazů na literaturu. Druhá strana má 8 řádek textu a 29 řádek odkazů, třetí strana opět 8 řádek textu a 29 řádek odkazů. Za tím je ovšem obrovská píle, vynikající rozhled po literatuře v celosvětovém měřítku a zároveň i nadhled, který si tím vším nedá zastínit výhled k podstatě věci. Nejdřív je tu souhrn toho, co víme o magistru Hugonovi

a jak jej lze zařadit do teologických proudů jeho času. Pak tu najdeme zajímavě napsanou, pronikavou a hutnou analýzu Hugonova spisu *O třech dnech* i jeho metody – cesty skrze viditelné k neviditelnému. Dále se autorka zamýšlí nad Hugonovým pojetím Trojice, které pohotově srovnává s dalšími patristickými koncepcemi, a konečně se věnuje Hugonově představě přírody. Závažná je mu při tom myšlenka mikrokosmu a makrokosmu: Důmyslná struktura velkého celku, kosmu, se opakuje v malém celku, lidském těle, ale i v jeho částech, chápaných jako uzavřené celky: kupř. v lidské ruce nebo tváři. Dovíkáme se tu i o předchůdcích a jiných zastáncích této myšlenky.

Pak přijde vlastní stať, latinsko-česká bilingua, zabírající strany 52–119. Původ zde otištěného latinského textu vysvětluje „Ediční poznámka“ na str. 158, k níž jsou připojeny i emendace. Český překlad je vzorný, pečlivý a přesný, srozumitelný a plynulý. Nenašel jsem nic, co by bylo možno vytknout.

K obsahu: V díle *De tribus diebus* chce Hugo vést pozorováním světa k Bohu. Analogia entis, intuitivně vnímaná, je tedy jakousi vnitřní páteří Hugonova díla. Nezměrnost, krása i užitečnost stvoření ukazují moc, moudrost a dobrotivost Stvořitele. Z nich vychází racionální pohyb, který je cestou k jejich jedinému i trojímu tvůrci. Dále Hugo ve své knize analyzuje lidskou mysl jako obraz trojjediného Boha. Na tom pak staví a propracovává své učení o Trojici. Člověk má v sobě tři složky: mysl,

intelekt a lásku. Z myslí se rodí intelekt, z těch obou pak vzhází láska. Podobně v Trojici je Otec, moudrost – Syn a láska – Duch. Otec miluje své dílo pro svou moudrost, tedy pro Syna, Duch je pak vzájemnost vnitrobožské lásky. Člověk, kterému se to vše otevírá, se má připodobnit Synu, v němž má Otec zalíbení. – Poslední část Hugonova spisu osvětluje jeho nadpis. Editorka nadepisuje tuto část „Cesta zpět“, to jest cesta návratu od neviditelného k viditelnému. Jiné jsou naše vnější dny a jiné vnitřní. Vnější pomíjejí, vnitřní mohou trvat. Sluncem prvního dne je moc, vztahující se k Otci, sluncem druhého je moudrost, vztahující se k Synu, a sluncem třetího dne je dobrotivost, vztahující se k Duchu svatému. Kristův úděl a jmenovitě jeho velikonoční příběh ukazuje navenek, že i my máme tři vnitřní dny, které dávají světlo naší duši. K prvnímu dni se vztahuje smrt, k druhému pohřeb, k třetímu vzkříšení. První den je bázeň, druhý pravda, třetí láska. Den bázně je den moci, den Otce. Den pravdy je den moudrosti, den Syna. A den lásky je den dobrotivosti, den Ducha svatého. Při následování Krista jde o to, aby i nás napřed Boží moc ve svůj den nechala bázni zemřít vnějším tělesným tužbám, potom aby nás moudrost ve svůj den pohřbila uvnitř ve skrytu kontemplance a konečně aby nás dobrotivost ve svůj den oživila touhou božské lásky a dala nám povstat. – To je zkrácený výťah závěru knihy, který dává zároveň poměrně zřetelně nahlédnout do způsobu myšlení i do teologického obzoru Hugonova.

Po vlastním textu a jeho překladu následují bohaté a podrobné poznámky, zabírající str. 121–158, které zvláště rozebírají pozadí a obdoby Hugonových myšlenek. Uzavírá je na str. 158 již zmíněná ediční poznámka. Pak je tu bibliografie, zase velmi podrobná na dvacetí stranách. Má tři části: Předně obecná bibliografie, potom citované prameny a konečně jednostránkový seznam zkratk. Namísto obrazových příloh je tu na složeném čtyřlístu, tedy na osmi stránkách, grafické znázornění Hugonových struktur: Předně plán první části spisu, zachycený třemi grafy po způsobu genealogického rozrodu. Je tu „rozrod“ moci, moudrosti a dobrotivosti, zabírající plochu čtyř stran. Na druhé straně složeného listu je graficky znázorněna nejdříve „Cesta k tvůrci na základě jednotlivých druhů pohybu“ a dále (na třetím obrázku) druhy proměnlivosti. Tento graf má téměř podobu fraktálu (byť ovšem nikoli jeho všechny matematicky požadované rysy). Poslední čtvrtý graf zachycuje celkový plán spisu „O třech dnech“ a tím i samo jádro trojiční koncepce Hugonovy ve velmi zřetelné a plastické podobě. Těmito grafy se vydala editorka na novou cestu, která v pozoruhodné zkratce přiblíží čtenáři vnitřní strukturu i myšlenkový postup předloženého díla.

Schází tu jediná věc k úplné dokonalosti: Jmenný rejstřík. Samozřejmě by jeho příprava byla velmi pracná, i kdyby byl pro to vypracován zvláštní program na PC. Nicméně by to tuto výbornou edici ještě zprůhlednilo. Tak se upřímně těšíme na další práce Dr. Karfíkové.

Jan Heller